

..... [p1] .....

Mijn achtbaren Heer

Mr Emile Lauwers Student tot

Inghelmunster

..... [p2] .....

[Mijnheer] & [Weerde] Vriend,¹

Toebak² is opperbest.

Pale face Bleekman, bleekaard, bleekhals³

Black-robe chief,⁴ het zwartrok⁵ hoofd

naar het zeeland⁶ van de zaligen

.....

- 1 In 1855 verscheen *The Song of Hiawatha*, een lang episch gedicht van 5400 verzen van Henry Wadsworth Longfellow. Guido Gezelle gebruikte het in zijn lessen aan het kleinseminarie van Roeselare, vertaalde een zang (1857) en nam een aangepaste versie op in *Dichtoefeningen* (1858). Hugo Verriest bracht Longfellow als leraar aan het kleinseminarie opnieuw onder de aandacht en publiceerde twintig jaar later onder het pseudoniem Owais'sa een vertaling van de eerste zang van Hiawatha in *Rond den Heerd*. Hij startte in de Roeselaarse lettergilde het vertaalproject van *The Song of Hiawatha* en gaf Emile Lauwers, toen student aan het kleinseminarie, de opdracht. Verriest bewerkte Lauwers' vertaling en publiceerde die onder het pseudoniem Owais'sa in *De Vlaamsche Vlagge*. Op vraag van Verriest werd Gezelle in de late zomer van 1878 opnieuw bij de vertaling betrokken. Lauwers, Verriest en Gezelle werkten samen aan de vertaling. Ontevreden over het project zal Gezelle later de vertaling naar zich toe trekken, wat in 1886 leidde tot de publicatie van zijn eigen vertaling van Hiawatha.
- 2 Tabak (Hiawatha Zang XXII vers 88: tabak, Zang XI vers 45: tabak).
- 3 Bleekgezicht. Hiawatha, Zang XXII verzen 60, 69 en 121. In Guido Gezelles vertaling komt er geen vertaling van 'Pale face' in de verzen 60 en 69, in vers 121 staat 'Witman'. Hetzelfde woord hanteert Gezelle in vers 150 van Zang XXII, hoewel het Engelse woord daar niet voorkomt.
- 4 In Hiawatha, Zang XXII vers 59 hanteert Guido Gezelle als vertaling 'de zwartgefrokke Priester'; in vers 69 'de zwartgefrokke Witman'; in vers 94 'de zwartfrok'; in vers 122 'de zwartgefrokke vreemding' en in vers 128 'de Priester'.
- 5 Die een zwarte rok draagt.
- 6 Eiland. (Hiawatha, Zang XXII vers 245: To the Islands of the Blessed).

naar de landstreek van Ponemah⁷

guests = gasten, broodaten,⁸ zie De Bo

Bracht hun spijze in bashout⁹ schotelen¹⁰

bracht hun drank in berken¹¹ schalen¹²

Christi vrede en Paais¹³ Maria's zij met u¹⁴

.....

7 Hiawatha, Zang XXII vers 246.

Ponemah is een plaats in Minnesota. In *The Song of Hiawatha* vermeldt Henry Wadsworth Longfellow dit als 'kingdom of Ponemah' in Zang XIX, De Geesten, vers 72. Hij vermeldt het in zijn 'Vocabulary' als de plaats van het 'Hereafter', het 'Hiernamaals', waar de 'geesten' vandaan komen.

Longfellow herhaalt deze locatie als vers 246 in de laatste zang, zang XXII Hiawatha's Departure:

"To the Islands of the Blessed,
To the Kingdom of Ponemah,
To the Land of the Hereafter!"

Guido Gezelle vertaalt: Zang XXII, Hiawadha's Heemvaart, verzen 245-247:

" naar het land der Uitverkorenen,
naar het eiland van Ponemah,
naar de streken van 't Hiernamaals!"

8 Guido Gezelle vermeldt dit woord zelf in zijn 'Aanteekeningen' op *Hiawatha*, Kortrijk: Davidsfonds, 1886, p.188: "Cum-pan-io, compagnon, commensalis, eigenlijk die 't zelfste brood eet, die in 't brood, in de kost is bij eenen broodheer, bij eenen die hem 't brood verleent. Als oud veroorkond, o.a. uit I De Damhoudere, bij De Bo". (Bij De Bo, p. 167).

9 'Basswood', bast = laag hout onmiddellijk onder de schors van een boom.

10 Dit vers is de vertaling van vers 106 uit Hiawatha, Zang XXII: "brought them food in bowls of bass-wood".

11 Uit het hout van een berkenboom.

12 Dit vers is de vertaling van vers 107 uit Hiawatha, Zang XXII: "Water brought in birchen dippers".

Guido Gezelle zal in zijn vertaling van 1886 de verzen 106 en 107 samenbrengen tot: "vrouw Nokomis, bracht, bezorgzaam, hem, in lind- en berken vaten, ate en drank".

13 Vrede.

14 Deze wensen zijn de vertaling van verzen 99-100 uit Hiawatha, Zang XXII.

In Guido Gezelles vertaling van 1886 klinken die als volgt: "vrede zij, van Christi wegen, vreugd, van Onzer Lieven Vrouwen!"

Met “de vrienden”,¹⁵ ben ik nog niet veerdig¹⁶ gerocht; Zondag namiddag heb ik een lastig sermoen en
gevolgentlijk vrijdag zaterdag weinig moete!¹⁷

Het spijt mij genoeg; te naaste weke ben ik vrijer.

Blijve [*ulieden*] in [*Christo*] toegenegen

GuidoGezelle

.....

15 'de vrienden' is: Hiawatha, Zang VI.

16 Klaar.

17 Van 'Musse' (Duits), vrije tijd.

Briefbeschrijving

Verzender	Gezelle, Guido
Ontvanger	Lauwers, Emiel
Verzendingsdatum	[03/10/1878]
Verzendingsplaats	Kortrijk (Kortrijk)
Annotatie	Datum en plaats gereconstrueerd op basis van de poststempel.
Annotatie	Datum en plaats gereconstrueerd op basis van de poststempel.
Gepubliceerd in	Gezelles groei in Kortrijk : het belang van de overdichting van The song of Hiawatha / door Karel Platteau. - Kortrijk: Uitgeverij Groeninghe, 1999, p.182

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	papiersoort: recto met adres; verso verticaal beschreven
Staat	volledig
Vormelijke bijzonderheden	op adreszijde: gedrukte postzegel, afgestempeld

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	8744
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.16996

Inhoud

Incipit	Toebak is opperbest.
---------	----------------------

Tekstsoort	briefkaart
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	[03/10/1878], Kortrijk, Guido Gezelle aan Emiel Lauwers
Editeur	Karel Platteau
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2026
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .

Citeren

Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
